

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ล้วนมีการพัฒนาระบบตลาดทุนในประเทศของตนให้สามารถแข่งขันกับตลาดทุนในระดับโลกเพื่อการระดมทุนจากนักลงทุนต่างชาติ ระบบการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาตลาดทุน และการพัฒนามาตรฐานการบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของสากล ย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาดังกล่าว

ในส่วนของการพัฒนามาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (IASB) มีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้มาตรฐานการบัญชีมีความสอดคล้องกันในระดับชาติและส่งผลดีต่อตลาดทุนของโลก ดังนั้น จึงมีการปรับโครงสร้างของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2544 ทำให้องค์กรนี้มีความเป็นอิสระมากขึ้น ซึ่งจะทำให้มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศเป็นที่ยอมรับจากนานาประเทศ และถือปฏิบัติกันมากขึ้นในอนาคต¹

สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา ในฐานะที่เป็นผู้นำตลาดทุนของโลก ก็มีองค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนามาตรฐานการบัญชีโดยตรง คือ FASB มีหน้าที่กำหนดมาตรฐานการบัญชีซึ่งใช้สำหรับภาคเอกชน มีการทำงานอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ได้มาตรฐานการบัญชีที่มีคุณภาพสูงใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกาเอง นอกจากนี้ ยังมีเจตนาที่แน่วแน่ในการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้รายงานทางการเงินในตลาดทุนทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมการทำงานของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศด้วย

สำหรับประเทศไทยนั้น ปัจจุบันก็ได้มีการพัฒนามาตรฐานการบัญชีเช่นเดียวกัน มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีใหม่ ๆ ในเรื่องที่ยังไม่เคยมีมาก่อน และปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับเดิมที่ล้าสมัย หนึ่งในมาตรฐานการบัญชีที่ได้ปรับปรุงใหม่ คือ มาตรฐานการบัญชี เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ฉบับที่ 50 ใช้แทนมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 24 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ซึ่งได้ปรับปรุงตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 14 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน ฉบับปรับปรุง ปี พ.ศ. 2540 (IAS No.14 , “Segment Reporting” (revised 1997)) และถือปฏิบัติกับงบการเงิน

¹ ภูมิภาคผนวก ก, หน้า 89.

สำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2545 เป็นต้นไป

มาตรฐานการบัญชีเรื่องการเสนอข้อมูลจำแนกตามส่วนงานนี้ มีความสำคัญต่อคุณภาพของงบการเงินเนื่องจากบริษัทจดทะเบียนขนาดใหญ่หรือบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่ มักจะแบ่งการดำเนินงานออกเป็นหลายส่วนทั้งลักษณะการประกอบธุรกิจและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ เพื่อการกระจายความเสี่ยง หรือเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ ความสามารถในการดำเนินงานแต่ละส่วนงานจึงแตกต่างกัน ทำให้การเสนอข้อมูลจำแนกตามส่วนงานมีความจำเป็นอย่างมากต่อการตัดสินใจของผู้ลงทุน ข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานนี้ เมื่อกิจการได้นำเสนอไปพร้อม ๆ กับงบดุล งบกำไรขาดทุน งบการแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะทางการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงินแล้ว จะทำให้ผู้ใช้งบการเงินได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบมาตรฐานการบัญชีในเรื่องนี้ที่กำหนดโดย IASC และ FASB ซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนามาตรฐานการบัญชีของไทย จะเห็นว่า แม้ทั้งสององค์กรนั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการทำมาตรฐานการบัญชีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ยังมีข้อกำหนดบางอย่างที่แตกต่างกันอย่างเป็นสาระสำคัญอยู่ ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยข้อมูลตามส่วนงานของ IASC นั้นกำหนดให้กิจการเปิดเผยข้อมูลมากกว่า FASB กล่าวคือ กำหนดให้กิจการเปิดเผยหนี้สินของส่วนงานสำหรับแต่ละส่วนงานที่เสนอรายงาน รวมถึงให้กิจการเปิดเผยข้อมูลกระแสเงินสดตามที่มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เรื่อง งบกระแสเงินสด สนับสนุนให้เปิดเผย ในขณะที่ FASB ไม่ได้กำหนด เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดย IASC FASB และฉบับใหม่ของไทย จึงเป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจเพื่อการเตรียมพร้อมสำหรับธุรกิจไทยที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดทุนในระดับโลก

อย่างไรก็ตาม นอกจากการศึกษาเปรียบเทียบประเด็นที่แตกต่างของมาตรฐานการบัญชีแต่ละแห่งแล้ว ในส่วนของประเด็นที่เหมือนกันนั้นจะช่วยเพิ่มความมั่นใจว่า มาตรฐานการบัญชีเรื่องการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานฉบับที่ 50 ของประเทศไทยเรา ซึ่งได้ปรับปรุงใหม่ตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศนั้น ถ้าบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ใหม่² ถือปฏิบัติตาม จะทำให้รายงานทางการเงินของบริษัทนั้นมีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งถือเป็นการยกระดับมาตรฐานการรายงานทางการเงินของไทยสู่สากล ให้เป็นที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ในด้านการเปรียบเทียบระหว่างงบการเงิน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของนักลงทุนอย่างสูงสุด

² ตลาดชนวน ก, หน้า 93.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงมาตรฐานการบัญชีฉบับปรับปรุงใหม่ คือ ฉบับที่ 50 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานเปรียบเทียบกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 24 มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ และมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษามาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน โดยการเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานการบัญชีของไทย มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนที่ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีไทยทั้งฉบับเดิมและฉบับใหม่ มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา

2. วิธีการศึกษา การเก็บข้อมูล

- แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ จัดหาตัวอย่างรายงานทางการเงินที่เสนอข้อมูลจำแนกตามส่วนงานของบริษัทจดทะเบียนที่ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีไทย มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา จดหมายติดต่อบอกความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านทางอินเทอร์เน็ต

- แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ มาตรฐานการบัญชีไทย มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศและมาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา หนังสือ วารสาร บทความทางวิชาการ งานที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน เพื่อเสนอผลสรุปการเปรียบเทียบประเด็นที่เหมือนกันและประเด็นที่แตกต่างกัน

3. ทฤษฎีที่ใช้

มาตรฐานการบัญชีของไทย ได้แก่

- มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 24 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน
- มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 50 เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ได้แก่

- IAS 14 (revised 1997) Segment Reporting

มาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่

- FAS 131, Disclosures about Segments of an Enterprise and Related Information

นิยามศัพท์

1. การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน

หมายถึง การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการหนึ่ง ๆ ที่ประกอบธุรกิจหลากหลายและดำเนินงานในเขตภูมิศาสตร์ที่ต่างกัน ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถใช้ข้อมูลเหล่านั้นเพื่อตัดสินใจในเชิงเศรษฐกิจได้ดีขึ้น

2. มาตรฐานการบัญชีที่รับรองทั่วไป

หมายถึง แนวทางที่ได้รับการรับรอง และยอมรับเป็นส่วนใหญ่จากผู้มีอำนาจหน้าที่ในวิชาชีพการบัญชี เพื่อให้กับบัญชีใช้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการรวบรวม จัดบันทึก จำแนก สรุปผล และจัดทำงบการเงินอย่างมีหลักเกณฑ์ มีมาตรฐาน โดยกระทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และสามารถเข้าใจได้ง่าย โดยครอบคลุมถึงประเพณีนิยม กฎเกณฑ์ และวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอธิบายให้ทราบถึงวิธีการปฏิบัติทางการบัญชีที่รับรองกัน ณ เวลาหนึ่งเวลาใดโดยเฉพาะ³

3. มาตรฐานการบัญชีไทย (Thai Accounting Standards: TAS)

หมายถึง มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย(ส.บช.) หรือ เรียกย่อ ๆ ว่า ICAAT (The Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand) ได้ออกมาตรฐานจนถึงปัจจุบันรวม 56 ฉบับ(เมษายน พ.ศ. 2545)

4. มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ(International Accounting Standards : IAS)

หมายถึง มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดยคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ หรือ IASC (International Accounting Standards Committee) หลังจากปรับโครงสร้างแล้ว เปลี่ยนเป็น IASB (International Accounting Standards Board) มีมาตรฐานที่กำหนดจนถึงปัจจุบันทั้งสิ้น 41 ฉบับ และการตีความมาตรฐาน (SIC-Standing Interpretations Committee) อีก 33 ฉบับ (เมษายน 2544)

5. มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา (FASB Statement of Financial Accounting Standards : FAS, SFAS)

หมายถึง มาตรฐานการบัญชีที่กำหนดโดย FASB (Financial Accounting Standards Board) ซึ่งมาตรฐานที่กำหนดได้รับอนุมัติจาก AICPA (The American Institute of Certified Public Accountants) ปัจจุบันมีมาตรฐานรวม 146 ฉบับ (มิถุนายน 2545) และการตีความ 44 ฉบับ (มีนาคม 2543)

³ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, ศัพท์บัญชี (กรุงเทพฯ :บริษัท พี.เอ.ดีฟวิ่ง จำกัด, 2537), หน้า 45.

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบประเด็นที่เหมือนกันและแตกต่างกันของมาตรฐานการบัญชี เรื่อง การเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงาน จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างมาตรฐานการบัญชีไทย ฉบับที่ 50 กับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 24 และระหว่างมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศกับ มาตรฐานการบัญชีของสหรัฐอเมริกา
2. เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และตลาดหลักทรัพย์ใหม่ซึ่งกำลังศึกษาและรวบรวมข้อมูลในการเตรียมความพร้อม สำหรับการเสนอข้อมูลทางการเงินจำแนกตามส่วนงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับใหม่ที่ได้เริ่มบังคับใช้ในปี พ.ศ. 2545